

HOE

APOEL

HAAR

VRIEND

M.A.M. RENES - BOLDINGH

VOND

ie, de zon komt boven de bergrand uitkijken! Wat wordt de wereld nu mooi! De dikke witte deken van nevel en mist, die de hele nacht op het dal heeft gelegen, kan tegen de zonnewarmte niet op. Hij valt uiteen in lange strepen en kleine vlokken. Een windzuchtje komt erbij en jaagt ze uiteen. „Weg jullie! Nu is de beurt aan de zon! De zon wil de wereld weer warm maken, zodat de rijst en de vruchten kunnen groeien! De zon komt de slapers roepen!” Ja, ja, de mensen merken het al, dat de zon opgekomen is. Er komt beweging in het kleine Batakdorp. Zo aardig ligt het daar, in een lang, smal dal, waar een riviertje haastig doorheen kronkelt. Langs de rivier liggen de rijstakkers met jonge, mooi-groene plantjes. Een hoge bamboehaag loopt rondom het dorp. Dat vinden de mensen veilig in deze grote, stille eenzaamheid.

Zie je wel, wat een mooie huizen de Bataks bouwen? Ze staan op hoge palen; daartussen is de ruimte voor het vee. Hoog en spits loopt het dak op; hier en daar is ook houtsnijwerk, rood en zwart en wit geverfd.

't Vee is al lang wakker. Het varken knort. De kippen kakelen. Komen die mensen nu nog niet, om ons los te laten uit het hok?

Maar... hoe moeten de mensen naar buiten komen uit hun huis! Er zijn geen deuren en geen vensters! Hoe komen ze er uit?

O, kijk, daar gaat een luik open. Er komt een laddertje door naar buiten. Dat zakt tot op de grond. Staat 't stevig? Ja? Dan kan de familie naar buiten klauteren. Eerst komt de vader, dan de moeder met een kind op de rug gebonden. Dan volgt een meisje van een jaar of tien. Dan nog een van

zeven. En tot slot komt de grootmoeder, de oude ompoe, ook naar buiten, langzaam en voorzichtig. Och, wat een krom en mager oudje! Ze heeft geen enkele tand meer. Haar haren hangen in grijze slierten. Haar mond kauwt voortdurend. Nu ze beneden is, spuugt ze opzij uit.

Ze trekt haar slordig jak vaster om zich heen, ze vindt het nog te koud buiten. Ze moppert in zichzelf, maar niemand let erop. Ompoe moppert zo vaak!

En nu? Gaan ze nu samen ontbijten, hier buiten?

Neen hoor, eerst gaan ze aan het werk. Ze willen eerst uren werken, eer ze aan wat eten toe zijn. Ze zijn 't niet anders gewend. Twee maal per dag eten. Niet vaker.

De vader begint al vast het vee los te maken. Hij jaagt het 't dorpsplein op, daar moeten ze maar voedsel zoeken tussen de rommel en het afval. De moeder staat met een paar buurvrouwen te praten. Die zijn ook juist uit hun huizen geklauterd. Zij hebben ook een klein kindje op de rug gebonden.

„Mooi weer om te wieden,” zeggen de vrouwen tevreden. „Gaan jullie mee wieden, vandaag?” Ja, dat willen ze zeker doen. Er groeit altijd zoveel onkruid tussen de fijne rijstplantjes. Dat onkruid moet natuurlijk uitgetrokken worden en het is een werkje voor de vrouwen. Mannen kunnen 't nooit zo voorzichtig doen. En voorzichtig moet het gebeuren, dat er geen een kostbaar rijstplantje mee gaat. 't Is geen zwaar werk, dit wieden. Maar wel vermoeiend. Want de rijst groeit in de modder. En in die modder moeten de vrouwen de hele dag staan met kromme rug en turende ogen. Ja, dat is vermoeiend werk!

„Ria, jij gaat mee wieden,” zegt de moeder tegen het oudste meisje. „Apoel, jij blijft bij ompoe thuis, jij bent toch veel te gauw moe. Je moet op Bonar passen en de rijst stampen. Kom hier, dan krijg je Bonar meteen.”

Gedwee loopt Apoel naar haar moeder toe. Die maakt haar slendang los

en bindt hem Apoel om. De kleine jongen wordt er in gebonden. Zo kan Apoel de hele dag op hem passen, maar haar handen blijven vrij om te werken. Apoel zucht en kijkt donker. Ze wordt altijd zo moe van die zware broer. En hij zit nooit stil.

Nu klimt de moeder nog eens het laddertje op. Daar binnen, op de slaapmat, ligt nog haar allerjongste kindje, een klein bruin babytje, helemaal naakt. Dit kleintje moet nog dicht bij zijn moeder blijven. Voorzichtig bindt ze het in een draagdoek en klautert weer naar buiten. De andere vrouwen zijn al op weg gegaan. Ze moet lopen, om ze in te halen.

De vader is weggeslenterd met een buurman. Ze hebben niets te doen. Ze gaan proberen of ze een visje kunnen vangen voor het middageten.

Ompoe gooit grote scheppen rijst in het oude stenen stampblok, dat voor het huis staat. Ze duwt Apoel de zware stamper in de hand. „Stampen!” zegt ze kort. En Apoel stampt. Eigenlijk is dat ding veel te zwaar voor haar dunne armpjes. Maar toch begint ze er dapper mee. Soms houdt ze even op om haar hoofd te krabbelen. Soms roept ze boos tegen haar broertje: „Zit toch stil!” Maar Bonar zit niet stil. Hij trekt zijn zusje aan de zwarte haarpieken, hij kriebelt aan haar oren. En voortdurend trappelen zijn sterke beentjes tegen haar rug. „Laat dat,” broemt Apoel. Dan doet de kleine deugniet het nog harder. Hij weet al lang dat zijn zusje niets over hem te zeggen heeft. Apoel weet dat zelf ook. Hij is immers een jongen. En zij is maar een meisje. Een jongen is veel voornamer dan een meisje, iedereen vindt dat zo. Met een broertje moet je voorzichtig zijn. Je mag hem niet kwaad maken. Want stel je voor, dat hij dan eens dood ging! Dan was het haar schuld!

De oude ompoe ziet wel hoe Apoel geplaagd wordt. Maar zij zegt er ook niets van. „'t Is altijd zo geweest,” denkt ze. „En 't zal wel altijd zo blijven ook.” Ompoe zucht. Ze vindt het leven niet mooi. „Bataks zijn arme stumperds,” mompelt ze. Dan gaat ze verder met haar werk. Ze sleept de

slaapmatten naar buiten en legt ze in de zon te luchten. Ze neemt een bezem en veegt de vloer schoon. 't Vuil wipt ze door het luik naar buiten. De kippen fladderen er haastig op af. Er kon eens een korreltje rijst tussen zitten!

Overal liggen nu de slaapmatten buiten. Aan de andere kant van het dorpje klinkt ook het klop klop klop van een rijststamper. Zo komt het kaf van de rijstkorreltjes los. Straks moet de rijst op de wan. Dan blaast de wind de dorre kafjes weg. Apoels stamper gaat steeds langzamer. Haar armen worden zo moe. Ze kan het zware hout haast niet meer vasthouden. Er komen zweetdruppels op haar voorhoofd. En daar is ook weer die nare pijn in haar borst. Als die begint,

W. KOEDAM

liggen. Dicht bij hem. Het zweet staat op haar voorhoofd, haar ogen zijn dicht. Even legt hij zijn hand op haar hoofdje. 't Gloeit!

„Dat kind is ziek,” zegt hij medelijdend. „'t heeft erge koorts. Van wie is 't?”

„O, dat is onze Apoel,” zegt de ompoe. „Die is aldoor ziek. Ze kan niet eens de rijst stampen.”

„En wat doen jullie er aan? Heb je medicijn?”

Ompoe haalt de schouders op. „Nee,” zegt ze dof. „We zijn arme mensen, neef, we worden ziek en we gaan dood. Soms jong, soms oud. Van haar zijn ook al twee zusjes dood. Daar kun je niets aan doen. De geesten willen dat zo.” Wordt de bezoeker nu boos? Zijn ogen kijken zo donker, zijn stem klinkt zo hard.

„Maar Toehan Jesoes wil, dat ze beter wordt,” zegt hij. „Jullie denken: ze is maar een meisje, laat ze maar dood gaan. Maar Toehan Jesoes denkt zo niet. Voor hem zijn meisjes en jongens precies evenveel waard. Breng haar naar Balige, naar onze dokter. Die kan haar vast helemaal beter maken.”

„Bèh!” roepen de mannen spottend. „Balige is zo vèr! Wel twee dagen lopen! Zo ver kan ze niet eens meer komen!”

„Dan moet je haar dragen,” zegt de neef hard.

„Bèh!” zegt de vader weer. Dat betekent zeker: je bent niet wijs! Maar nu wordt de neef heel ernstig.

„Luister,” zegt hij. „Je hebt wel eens van de Grote God gehoord, hè? De Grote God wil, dat Apoel naar Balige komt om beter te worden. Als je het niet doet... dán wordt de Grote God boos op jullie. Dan zal Hij je straffen, weet dát goed!”

De mannen zitten heel stil. Zou 't zo zijn als de bezoeker zegt?

De vader kijkt koppig. „'t Kan niet,” zegt hij. „en 't helpt toch ook niet.”

Apoel heeft haar naam horen noemen. Ze heeft haar oogjes open gedaan. Ze kijkt naar de bezoeker. „Hij is een goeie oom,” weet ze opeens. „Ik

zou best met hem mee durven gaan. En als ik eens helemaal beter werd... nooit meer die pijn..."

Ze steekt haar handje uit en trekt aan de mooie witte jas. Dat betekent: volhouden, volhouden, oom!

Opeens weet de oom een prachtig plan. „Luister,” begint hij weer. „Ik weet nog wat anders. Jij draagt het meisje naar de grote weg, vader. Daar ga jij terug naar huis. En ik wacht met haar op de autobus, die daar altijd voorbij komt. Ze kan bij ons in huis wonen en mijn vrouw gaat met haar naar de dokter.”

Nog steeds zegt de vader niets. Maar nu komt de oude ompoe er bij. Nu haar neef zo praat, voelt ze, dat zij toch ook wel een beetje van de kleine Apoel houdt.

„Apoel moet beter worden,” zegt ze fel. „En jij vader, moet doen wat de bezoeker zegt. Wat denk je wel? Moet de Grote God boos op ons worden? Wie weet wat er dan gebeurt! Misschien worden we dan wel allemaal ziek! Pas maar op!”

„Ja, ja, ja,” zeggen de andere mannen. „Ompoe heeft gelijk, je moet het doen, vader!”

„Goed, ik zal het doen,” zegt de vader dof. De buurmannen gaan nu naar huis. Ompoe

krabbelt overeind om eten te koken. Een poosje later smullen ze van rijst en vis en groente. Zelfs Apoel eet een hapje mee. Die nieuwe oom moet niet denken, dat ze erg ziek is. Dan durft hij haar misschien niet meenemen naar Balige!

Na het eten brengt vader eerst een pannetje rijst naar moeder. De widders hebben geen tijd om thuis te komen. De bezoeker strekt zich even uit voor een kort middagdutje. Ompoe klautert het huis binnen. Zou er nog een schone sarong voor Apoel zijn? Ze moet toch netjes op reis gaan! Als de vader terug komt is de bezoeker meteen wakker en kijkt eens naar de zon. „We moeten gaan,” zegt hij.

„Ik wil eerst slapen,” broemt de vader.

„Nee, niet nodig. Vanavond kun je uitrusten. Als je weer thuis bent.” Er is niets aan te doen. Je moet die neef in zijn witte pak wel gehoorzamen. Ompoe neemt Apoel apart om haar de schone sarong om te binden. Ze haalt een stuk kam door Apoels haar en draait het in een knoetje vast. Zo is ze klaar om met oom mee te gaan.

„Goeie reis,” zegt ze kort. En de neef roept: „Goed verblijf, ompoe!”

Apoel zegt niets. Ze is veel te veel in de war, dat ze nu echt op reis gaat. 't Eerste stuk van de weg kan Apoel wel lopen. De koorts is voorbij. Dapper stapt ze achter de mannen aan. Die lopen wel wat hard voor haar kleine beentjes!

Buiten het dorp, dicht bij de kali, is een verrassing. Daar staat moeder aan de weg! Ze is van 't wieden weggelopen. Ze wil haar dochttertje nog even zien. Zelf zit ze onder de sawahmodder. Die klont aan haar benen en armen. Maar haar ogen glanzen, nu ze Apoel ziet.

„Wat ben je netjes,” zegt ze trots. „Pas goed op bij oom en tante. En word gauw beter.”

„Kom ook maar eens bij ons,” nodigt de neef. „Kom maar eens kijken, hoe goed 't Apoel gaat.”

„Misschien,” zegt de moeder verlegen.

Nu gaan ze weer verder. Apoel wordt moe en mag op vaders schouder zitten. Daarna zit ze op ooms schouder. Zo dragen de mannen haar om beurten, twee uur lang door 't wijde, zonnige land. Bij een heldere bron drinken ze wat water; er staan daar wat bomen, in de schaduw rusten ze even uit. Dan dragen ze het meisje weer. Och, Apoel is zo licht als een veertje. Ze worden er niet moe van.

Eindelijk, de grote weg! Hier keert de vader naar zijn dorpje terug. Vóór donker moet hij thuis zijn. Vanwege de tijger, die hier wel eens rondsluipt. Ook vanwege de geesten, die 's nachts nog machtiger en bozer zijn dan overdag.

Apoel vindt het prettig met die goede oom alleen verder te reizen. Zelfs in de autobus is ze niet bang. Ze kijkt parmantig rond, maar later leunt ze tegen oom aan en valt in slaap.

Een uur lang rijden ze met snelle vaart. Dan houdt de bus stil op het marktplein van Balige. „Hier stappen we uit,” zegt de nieuwe oom. Met een schok wordt Apoel wakker. 't Is net of ze droomt, terwijl ze met haar oom meeloopt, maar 't is geen nare droom. En als ze thuis zijn, wordt de droom nog veel mooier! Want daar is de nieuwe tante, met een prachtig wit jakje en een bonte sarong. Er zijn nichtjes met echte jurkjes aan en strikken in 't haar. En neefjes met een keurig broekje en een blauwe bloes. Apoel heeft nooit gedacht, dat ze zulke mooie familie had! Ze kijkt eens beschaamd naar haar eigen verschoten sarong.

„Morgen kleed ik je ook netjes aan,” zegt tante. „En dan gaan we naar de dokter. Je zult eens zien hoe gauw je hier beter bent!”

„Kunnen we eten?” vraagt oom.

„Ja, ik heb rijst en brood. Gaat allemaal maar gauw aan tafel zitten.”

Weer kijkt Apoel haar ogen uit. Zitten de mensen hier niet op de grond? Moet zij ook op zo'n ding zitten? Wat griezelig!

„Kom maar hoor,” zegt het oudste nichtje. „Kom maar bij mij, ik zal je wel helpen.”

Als allen zitten, schept tante de borden vol rijst. Apoel ziet dadelijk dat er stukjes vet vlees in zitten. 't Lijkt wel een feestmaal!

Maar wat gebeurt er nu weer!

„Kinderen, eerst bidden we,” zegt oom. Doen ze nu allemaal hun ogen dicht? Hoort dat hier zo? En... tegen wie praat oom nu? O, luister, hij praat tegen Toehan Jesoes.

Apoel ziet eens om zich heen. Is Hij hier dan in de kamer? En kan ze Hem toch niet zien? O, maar kijk daar eens! Daar hangt 'n grote plaat, recht tegenover haar aan de wand. Zo iets moois heeft ze nog nooit gezien. Apoel kijkt en kijkt, terwijl haar oom bidt. Daar zit een Man op een hoop stenen. Een vriendelijke Man. Rondom Hem staan kinderen. Veel kinderen. Van allerlei kleur. Ook een wit kind is er bij. Dat vindt Apoel erg vreemd. Hoe kan een kind nu wit zijn! Maar die Man houdt van hen allemaal, dat kan ze goed zien. Ja, en nog iets weet ze. „Dat is Toehan Jesoes. Dat is Hij.”

„Amen,” zegt oom en allen beginnen te eten. Netjes met een lepel. Maar dat kan Apoel nog niet en daarom mag zij met haar handen eten, net als thuis. Ze draait kleine balletjes rijst en wipt die in haar mond. Na het eten mogen de kinderen nog even buiten kijken. Maar Apoel moet naar bed.

Mag ze nog even die mooie plaat van dichtbij bekijken? Ja hoor, dat mag! Tante neemt haar op de arm, dan kan ze er heel dicht bij komen.

„Dat is Toehan Jesoes,” vertelt tante met zachte stem. „We weten veel van Hem, we zullen het jou ook vertellen, Apoel. Later. Eerst moet je lekker slapen en uitrusten. Jij komt nu ook bij Hem, net als deze kinderen. Hij zal op je passen en je helpen. Hij zal je ook helemaal beter maken. Ben je nu niet blij?”

„Ja,” zegt Apoel. Ze weet zéker dat het alles waar is, wat tante vertelt. Nu spoelt tante haar in de badkamer flink af en trekt haar een mooi wit nachtponnetje aan. Dan wordt ze in een bed gelegd. In een echt bed met een zachte matras. Een mooie schone deken spreidt tante over haar heen. Ze krijgt nog een pilletje te slikken, tegen de koorts, en dan gaat tante weg om haar eigen kinderen naar bed te helpen.

Eventjes nog ligt Apoel wakker. Ze is nog nooit echt gelukkig geweest. Maar nu is ze het. „Oom, tante,” zegt ze zacht voor zich heen. En dan zegt ze ook: „Toehan Jesoes.”

Hoor, wat is dat? Zijn dat de nichtjes, die buiten nog zingen? Ieder woordje kan Apoel verstaan.

„Di soergo do alealenta,
Na Boerdjoe roha sitoetoe.
Ndang piga di banoeatonga,
Donganta na tongtong boerdjoe.
Antong taboean Jesoes i,
Tongtong alealenta i.”

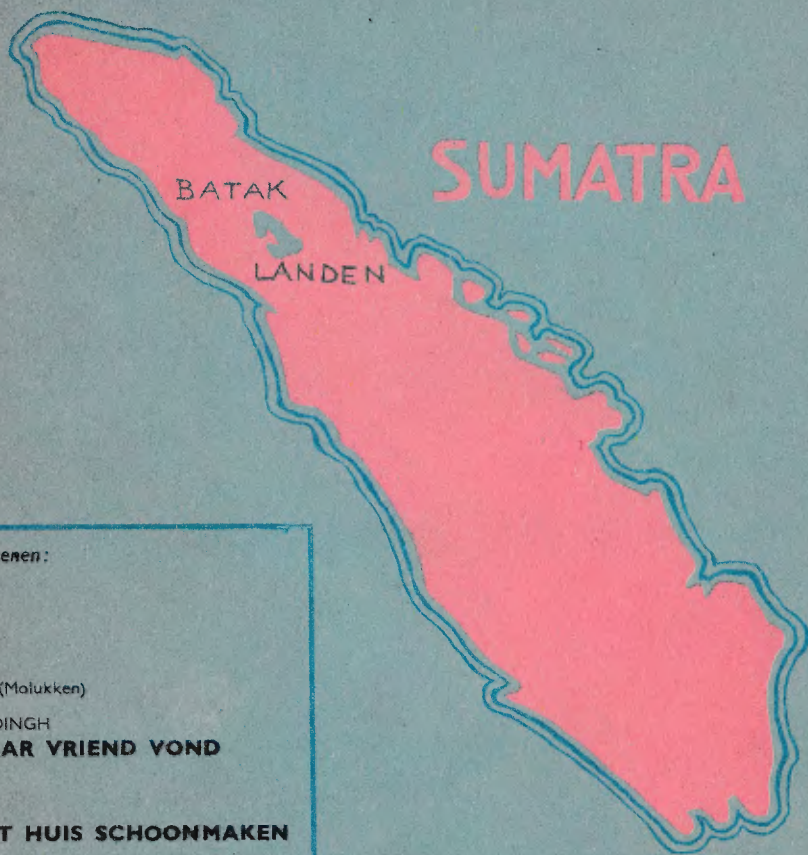
Een trouwe Vriend woont in de hemel,
zoals de wereld die niet ziet.
Want onder al dit aards gewemel,
bestaat er zulk een vriendschap niet.
Daarom, wie ook de wereld dient,
Mijn Jezus is de beste Vriend.

„Dat wil ik ook leren,” denkt Apoel. „Want Toehan Jesoes is toch ook
mijn Vriend.”

Dan valt ze met een blij gezichtje in slaap.

In deze serie verschenen:

JOH. VAN HULZEN

* **NOERMA** (Java)

ALBERT ZAAIER

* **DE VUURBERG** (Molukken)

M. A. M. RENES-BOLDINGH

* **HOE APOEL HAAR VRIEND VOND**
(Sumatra)

ALBERT ZAAIER

* **IDRIS GAAT HET HUIS SCHOONMAKEN**
(Nieuw Guinea)

JOH. VAN HULZEN

* **DAMBING** (Borneo)

ALBERT ZAAIER

* **HET FEEST VAN DE VIJFTIG BUFFELS**
(Celebes)

Uitgegeven door het

ZENDINGSBUREAU OEGSTGEEST